

HRT GLAZBA te vodi u svijet...

Mexicana

02

Muzička akademija u Zagrebu
Koncertna dvorana Blagoje Bersa
8. studenoga /utorak/ 2016. u 20 sati

Sfumato

duhovni zvuci boje i oblici

Zbor HRT-a

Mexicana – Astečka molitva

Tekst: Sibila Petlevski

Ovdje smo da bismo sanjali.

Tonska pjesma

Posveta umjesto didaskalije:

Jednočinka koju sam nazvala Astečkom molitvom ima motto „Ovdje smo da bismo sanjali“. To su stihovi iz drevne astečke himne koja se izvodila kao dio noćnoga rituala u počast Djevici i rascvjetanom stablu zemlje Zapada, Bogu-Djetetu. Misterij se događa u vremenu između vladavine Gospodara večernje zvijezde, Xolotla, vodiča duša u podzemni svijet, zvijeri s psećom glavom i izvnutim stopalima, i njegova brata blizanca, Quetzalcoatla, Gospodara zvijezde Danice. Quetzalcoatl - Naš Gospodin -

prema narodnoj predaji izgleda kao zelena pernata zmija s ljudskim licem kojega se toliko stidi da preko njega nosi bijelu masku. Mjesto mističke radnje je izmišljena zemlja Tamoachan, Cvjetna regija u kojoj plivaju smaragdne ribe i pjevaju ptice od dragulja, a na drveću cvjeta cvijeće „purpurno kao naše meso“. Vladarica toga kraja je Naša Majka, Tlazolteotl, gutačica izmeta, božica prljavštine i bolesnih užitaka, obdarena moćima izlječenja jer na sebe prima i guta sve bolesti. Naša Majka je zaštitnica poroda i čuvarica Boga-Djeteta koje raste u obliku svetog drveta u zemlji na Zapadu.

Radnja je krajnje jednostavna: žena je krenula na večernju misu, ali ne stiže na određeno mjesto. Mjesto događanja je grad Mexico danas. Astečka molitva je dijalog dva vremena: prošlost, za koju se čini da je zauvijek napuštena, javlja se kao sablasna mikrotionska skala mitskoga nasljeđa, dok istovremeno teče vrijeme kršćanskog novog vijeka u tonskoj ljestvici zapadnog poretka. Prizvana zvonima, Žena kreće prema staroj bazilici Naše Gospe čudotvorne, ali taj, u stvarnosti kratak put, pretvara se u nedogledno putovanje. Krometrofonija njenog astečkog srca zaustavlja se u paralelnom prostoru i vremenu; u zemlji Tamoachan u kojoj caruju duhovi prošlosti. Dok u bazilici vjernici na koljenima mole i pjevaju uz svjetlo svijeća, Žena ostaje na cesti, pod vedrim nebom, u magičnom krugu na kojem je nekada bilo staro

astečko svetište obrubljeno lubanjama predaka.

Astečka molitva je drama posvećena ženama koje traže izlaz iz problema i nalaze ga duboko u sebi. Doživljam je kao tonsku pjesmu, jer razgovor mračnih slutnji i svjetla nade, koji se događa u duši glavne junakinje, isplivava na površinu mističke glazbe sfera. To je dijalog djevojačkog zbora duhova i zrelog ženskog Ja koje prvo pjeva svoju tužaljku glasom razočarenja i malodušja, zatim pronalazi duhovni mir i unutrašnji izvor radosti.

Zapisani slijed stihova tvori radnju glazbene jednočinke, ali molitva dopušta strukturu cikličkih krugova astečkog kalendara. „Blokovi“ stihova mogu se rezati iz cjeline i slobodno pripajati drugim gradbenim blokovima kao bi se mijenjao ritam ili sugeriralo ritualno ponavljanje Leit motiva.

Žena

Kor podijeljen na:

Glasove prošlosti

Zbor djevojaka

Prva tonska slika

Sumrak nad Mexico Cityjem. Veliki gradski trg. Pod natkrivenom kolonadom sirotinja se sprema na spavanje; djeca sjede, leže, kotrljaju se, hihoću, igraju; tiho plače dojenčad. Neka žena zrelih

godina probija se kroz masu ljudi; uranja u vrevu bakrenih lica proketo sličnih njenom vlastitom umornom licu preko kojeg padaju bičevi kose crne kao vrančev rep. Tek kad zađe u pokrajnju ulicu gdje nema gužve, vidi se da posrće. Pijana je? Bolesna? Drogirana? Na uglu, pred nekoliko okupljenih slučajnika, pjeva školski zbor. Zvona pozivaju na večernju molitvu. Krenula je na misu. Tek jedan blok dalje, preprečuje joj put skupina školarki obučenih u uniforme. Dok ih nespretno zaobilazi, prati je njihov smijeh. Prolazi kroz otvorene vratnice koje širokim kamenim stepenicama vode do dvorišta. Obuzima je nesvjestica. Sjeda na stepenište.

ŽENA:

Od svetih sam gljiva vino popila; srce mi plače.
Ne, nije mi lakše od toga što znam da se na istom koncu sa sličnima sebi guram bez utjehe, tužna i slaba; jer nikada nisam znala ni što je to zađovoljstvo, ni što je to sreća na zemlji.

GLASOVI PROŠLOSTI:

Tvoje se cvjetno srce ne rastvara dodirom jutra. Purpurno, ponoćno srce, mirisno, bijelo iznutra zrakama ljubavi čiste privlači starog Ksolotla,

koji iz kipućeg kotla vadi opečena srca; koji se munjama igra i grmi iz vatrenog grotla.

ŽENA:

Sve boje se čine življe, u venama bubanj divlje ritmove krvi tjera i svemu što gledam su mjera snovi. Pred zoru se nebo rumeni. Polako se gubi zbilja. U ušima trubi školjka i daleka mora huče i ruše se gnijezda od svjetla i rojevi zvijezda bruje. I lete sablasne pčele. Još krijesnice noćne pišu po zraku, a već se bijele...

GLASOVI PROŠLOSTI (nadovezuju se):

... prstići novoga jutra: pipaju slijepu u mraku. Noćna se momčad s dnevnom momčadi igra Pelota. Igraju ljudi od gume. Gumena lopta se mota s lijeva na desno. Već kliče pratitelj Boga-Leptira: „Pobjeda, pobjeda!“, viče. Atekokoli svira dahom dalekih mora. Sveti se fazan glasa iz mraka duboke šume. Tko izgubi nema mu spasa. Sveti se fazan glasa. Tko izgubi nema mu spasa.

ZBOR DJEVOJAKA:

Svi smo mi ponekad dobri,
svi smo mi ponekad vjerni
- zločinci ljubavi željni.
I svjesni smo slabosti, znamo
da život će proći u hipu
u jednome jedinom danu,
u jednoj od čarobnih noći
koje prosanjamo budni...

ŽENA :

...jer tu smo tek da bi se sreli,
a život na zemlji je Zajam
i ništa, baš ništa drugo.
Mi bijedni kradljivci noći,
nismo na zemlju došli
živjeti nego smo sišli
sanjati lude snove.

ZBOR DJEVOJAKA I ŽENA:

Došli smo sanjati snove,
mi bijedni kradljivci noći.
Uranjaju u mrak prove:
brodovi moraju proći
tjesnace, a hoće li moći
izdržati toliku masu
ljudi što trče u strahu
i svatko se nada spasu
i misle da snovi su bili
stvarniji nego zbilja.

ZBOR DJEVOJAKA:

Na što sad misliš, draga? Čega se sjećaš? Zar ne bi
bilo ti draže s nama pjevat i njihat se nježno
ko drvo u ritmu vjetra? Pod koru noktom zagrebi,
potraži sokove vruće koji će zgrijati snježno
srce na vrhu planine...

ŽENA:

...na kojoj me sustiže smrt.

ZBOR DJEVOJAKA:

Zašto sad misliš na to? Kreni s nama u vrt
u kojemu kapljica s ruže Svetom Leptiru je kruh.
Zaigrat će tvoje noge, zaplesat tvoj umorni duh...

ŽENA:

...požurit će srce uz brdo na kojem me sustiže
smrt.

ZBOR DJEVOJAKA:

Ne misli ni na što, draga. Kreni s nama u vrt
u kojemu kapljica s ruže Svetom Leptiru je kruh.

ŽENA:

Ne čujem. Slabi mi sluh.
Noćni mi leptir gnječi
grudi. Nijema, bez riječi,
iz grla ispuštam pisak
slabašan; htjela bih vrisak
iz duše ispustit. Ne mogu.
Polako, nogu pred nogu

hodam a nisam bliže
cilju, i niže, sve niže
tonem. Molim se bogu.
Od lepeta njegovih krila
oglušit ću. Okrutne trublje
odjekuju: „Ustajte dusi!“
Ja tonem sve dublje i dublje
a one mi kažu: „Tu si!
Naša si. Pođi s nama.“
Ne želim. Ostajem sama.

Druga tonska slika

GLASOVI PROŠLOSTI:

Tko izgubi nema mu spasa: u igri Pelota se sreća
izmjenjuje svakoga trena. Djeca u odjeći cvijeća
i poletna družina mladih obučenih kao leptiri
tjeraju loptu kroz obruč. A kada se lopta smiri,
tko izgubi nema mu spasa. U igri Pelota se bozi
smiju na račun ljudi. I uzalud viče „Pomozi!“
kapetan tog tima što gubi. Dok kišnim suzama
plaču djeca, on nevino srce, Tlaloku nudi na maču.

ZBOR DJEVOJAKA:

Tlaloku, kišnome bogu, poklanjam srce još živo,
dok modrom mi bojom na čelu svećenik piše znak.
Od srca sve dajem od sebe. I nije mi, nije mi krivo
dok pjevam i posljednji puta na usnama osjećam
zrak.

ŽENA:

Sanjam, sanjam, sanjam. Ovo je noćna mora.
Sveti se fazan glasa. U šumi je dubok mrak.
Atekokoli puše dahom dalekih mora.
Odnekud čujem pjesmu, jecanje sablasnog zbora.
Sanjam, sanjam, sanjam. Ovo je samo mora.

ZBOR DJEVOJAKA:

(recitativ - glas iz zbora; kao blagoslov svećenice)
Nek nas pred ovim
Rascvjetanim stablom
spoji sreća
u staroj zemlji Tamo-ahan,
kraljevstvu cvijeća
purpurnog k'o naše meso,
gdje ptice u boji dragulja
prelijeću preko sporih rijeka
punih zlatnoga ulja
i smaragdnh riba,
u zemlji gdje kraljuje Naša Majka.

ŽENA:

Al' naš život nije snovita bajka.
Od najgorih snova život je veći
užas i mora od svih noćnih mora
gora, još gora, još desetput gora.

ZBOR DJEVOJAKA:

Nismo tu došli živjeti. Ne.
Došli smo drijemat. Snovi su sve;

sav su naš posjed, naše imanje.
Snovi su ljudsko prirodno stanje.
Nismo tu došli živjeti. Ne.
Došli smo sanjat. Snovi su sve.

Treća tonska slika

ŽENA:

Gdje idem, ne znam ni sama gdje idem?
Obje su staze jednako teške.
Lijevo il' desno? Gore il' dolje?
Da sjednem na stube ili da čekam?
Da sidem? Da uđem u utrobu zemlje
il' da se popnem u naručje neba?
Ne mogu birat lijevo il' desno.
Izbor je samo gore il' dolje.
Raskršće i dva prokleta puta.
Izbor je samo gore il' dolje.
Obje su staze jednako teške.
Gdje idem, ne znam ni sama gdje idem?

GLASOVI PROŠLOSTI:

Koliko još vremena, koliko još ostaje ljetâ,
koliko još dana, koliko još sati, minuta?
Bog kalendara zna koliko će puta
s danom se noć izmijenit i usne nam spojiti
u poljubac sneni. Umjesto nas će odbrojiti
svaki trenutak i svaki baš titraj lista
na drvu života. Kvecalkoatl je glista
u humusu neba. On je nebeski crv.

Kvecalkoatl je bog i on daje
našim srcima tihe otkucaje
pod teškim suncem Petoga svijeta.
Koliko još vremena, koliko još sati, minuta?

ŽENA:

Od svetih sam gljiva vino
popila: vidim krv.
S neba se spušta vrtlog,
veliki vremenski crv
koji pred sobom guta
kuće i dio puta
po kojem još trče ljudi.
Od svetih sam gljiva vino
pila: od tog' se poludi.
Sunce sa sebe kida
krvave krpe i baca
jednu po jednu u noć.
Od svetih sam gljiva vino
popila, imam moć
vidjeti kako se svija
vrijeme ko zelena zmija
i guta svoj blještavi rep.
Titra moj život na kraju
i čini se napokon lijep.
Divan je bljesak u mraku:
u očima vidim svaku
scenu i svakog se trenu
prisjećam dok me prate
ljubavi stare u stopu:

odlazi sjena po sjena,
tiho me slijedi u noć.
Od svetih sam gljiva vino
popila, imam moć
vidjeti kako vrijeme
u kuglu sabijeno skače:
Od svetih sam gljiva vino
popila; srce mi plače.
Odjednom sam, nigdje, po svuda.
Duša mi slijepo vrluda,
ne nalazim pravoga puta.
Puštam da vrijeme me guta.

Četvrta tonska slika

ZBOR DJEVOJAKA:

Da li se sjećaš sestoro prostora tajne
kojeg smo nekad Našim Domom zvali?
Između dva daha bi stao taj mali
prostor tajne, između dvije sjajne
iskre radoznala oka, između dvije
usnice; bio bi glas koji se smije,
bio bi zvonce i jedno kukuruzno zrno;
i kapljica vode i ispod nokta crno,
i mladež na licu i rupica mliječnoga zuba,
i prašina, mrvica, sićušna prozirna buba.

ŽENA:

U ušima vječna truba,
u ustima okus soli,

koliko može boli
u žensko tijelo stati?
Tu sam, pokraj hrama.
Čijeg? – hoću znati.

Zidovi molitvom ječe.
Prljava odjeća, smeće,
kutije, crvene svijeće
vječnim plamenom plamte.
Ljudi još uvijek pamte
pjesme za neke druge
bogove. Stare tuge
povod su da se plače
još jednom, puno jače
nego se plakalo prije.
Opet se vino pije,
krvavo vino od juče.
U mojim grudima tuče
staroga srca ritam.
Kojeg da boga pitam
odavde da me izvede?
Nemam ni jedne sijede
vlasi, a duša mi stari.

GLASOVI PROŠLOSTI:

Dimi se žrtvenik; još se vrela krv na njemu pari.
Lubanje predaka naših čuvaju sveti krug.

ŽENA:

Više nemam dug

ni prema kome. Ne.
Još želim malo snova
i ljubav, to je sve što želim.
Ljubav nova,
bez grizodušja, srama,
je sve što trebam.
Sama bih mogla bit', al neću.
Još uvijek tražim sreću,
i spokoj, mir iz nutritina...

GLASOVI PROŠLOSTI:

Tvoje se cvjetno srce ne rastvara dodirom jutra.
grije ga sablasno svjetlo: otplaćuje Mjesecu dug.
Lubanje predaka naših čuvaju sveti krug.

ZBOR DJEVOJAKA:

(Jedna od djevojaka izgovori):

Da li se sjećaš sestru prostora tajne
kojeg smo nekad Našim Domom zvali?

(Druge djevojke pjevaju):

Između dva daha bi stao taj mali
prostor tajne, između dvije sjajne
iskre radoznala oka, između dvije
usnice; bio bi glas koji se smije,
bio bi zvonce i jedno kukuruzno zrno;
i jedna kapljica vode na zrcalu jutra.
Nije nam trebala noć da bismo ludo
slavili magiju sitnih veselja. Prije
znale smo kako radovat se svakome danu.

ŽENA:

Gle, kakvo čudo na mojemu dlanu:
tek jedna kap ulja, mirisna čista,
i od nje se razvedri nebo, zablista
modrina i nestane stvarnost siva.

GLASOVI PROŠLOSTI:

Koliko još vremena, koliko još ostaje ljetâ,
koliko još dana, koliko još sati, minuta?
Bog kalendara zna koliko će puta
s danom se noć izmijenit i usne nam spojiti
u poljubac sneni. Umjesto nas će odbrojiti
svaki trenutak i svaki baš titraj lista.

ŽENA:

Gle, kakvo čudo na mojemu dlanu:
tek jedna kap svetoga ulja, čista,
i od nje se razvedri nebo, zablista
modrina i nestane stvarnost siva.
Tvoj pogled u mojem pogledu žari.
Zbog tvojih sam očiju još uvijek živa.

Motto na kraju umjesto Epiloga:

*„Mjesec u prvaj četvrti, gotovo iznad moga
stola. Osjećam kako me sa svih strana okružuje
čudnovata beskrajnost noći. Malo kasnije, ipak
idemo prisustvovati plesu. Slaba vatra od šiblja
posred velikog kruga; kolo kojeg podstiču dva*

bubnja i tri zvonke tikve, pune tvrdog zrnja i nataknete na kratki držak koji dopušta da se ritmički tresu, vješti nejednaki ritmovi; skupine od deset udara (pet i pet), zatim u istom vremenskom razmaku slijedi skupina od četiri udara – koje prati dvostruko zvono ili metalne kastanjete.

Neobično bizarno pjevanje (osobito dječji zbor) četvrttansko, koje je to primjetnije jer su im glasovi vrlo čisti; sve to ostavlja bolan dojam; gotovo nepodnošljiv. Ostale su pjesme obično u našoj ljestvici.

Švirači su u sredini. Pored njih stoji skupina od četiri plesača, dva po dva nasuprot. Ljudi u kolu nižu se prema veličini, najprije najveći, zatim djeca, sve do najmanjih od četiri ili pet godina, žene za njima. Svaki se trese mičući ramenima, opuštenih ruku, te vrlo polako napreduje slijeva nadesno, sumorno i pomahnitalo u isti mah. Kad spustih ruku na rame jednog djeteta ono se izdvojilo iz kruga i privilo uz mene. Ljudi koji promatraju ples, videći to, pozivaju još jedno, koje mi se privija s druge strane. Za jednog prekida plesa dvoje djece vuče me za sobom. Ostat će sjediti za tlima pored moje stolice za vrijeme našeg obreda. Htjeli bi biti naši boys. Drugi su im se pridružili. U noći koja ih obavija vide se jedino njihove oči, koje ostaju uprte u nas, i njihovi bijeli zubi, kad se smiju. Ako spustim ruku, oni je dohvaćaju, pritišću na prsa ili lice i obasipaju

cjelovima. Pokraj mene drijema na stolici mali ljenivac; osjećam njegovu milu toplinu na svojim križima. Sad ga zovem Dindiki, imenom kojim ga nazivaju urođenici.“

André Gide, Voyage au Congo (1927.)

Citat iz Gideova Puta u Kongo doživljam kao potvrdu maglovita osjećaja da je naše zajedničko mitsko nasljeđe, indijansko, afričko, bliskoistočno... zapisano u našem kolektivnom sjećanju u nekoj ljestvici koja je „bolna, gotovo nepodnošljiva“. Pomišljam da je sklad koji proizvodi ugodu samo iluzija pojedinačnog srca. Rado pristajem na iluziju.

Sibila Petlevski (2016.)

Sfumato

duhovni zvuci boje i oblici

SEZONA **2016./2017.**

Zbor HRT-a

Mladen Tarbuk /dirigent

Barbara Suhodolčan /sopran

Instrumentalni ansambl:

Diana Grubišić Čiković /harfa

Domagoj Guščić /čelesta

Tamara Coha Mandić /flauta

Nikola Fabijanić /alt saksofon

Vedran Kocelj /truba

Goran Glavaš /trombon

Ivana Bilić /udaraljke

Izravni prijenos na Trećem programu Hrvatskoga radija.

Mladen Tarbuk

Dušo moja, za muški zbor (praizvedba)

Mladen Tarbuk

Govoren' je Judino, za muški zbor (praizvedba)

Heitor Villa-Lobos

Kvartet za harfu, čelestu, flautu i alt saksofon sa ženskim glasovima

Allegro con moto

Andantino

Allegro deciso

Heitor Villa-Lobos

Bachianas brasileiras, br. 9, za orkestar glasova

Prelude

Fugue

* * *

Mladen Tarbuk

Mexicana, za mezzosopran, ženski zbor, flautu, trubu, trombon i udaraljke (praizvedba)

Barbara Suhodolčan /sopran

Mladen Tarbuk (1962.), jedan od najsvestranijih umjetnika na hrvatskoj glazbenoj sceni, djeluje s jednakim uspjehom kao skladatelj, dirigent, organizator glazbenog života, glazbeni pisac, pedagog i producent. Kao dirigent je postigao međunarodni ugled djelujući pet godina (2004.-2009.) kao stalni gost dirigent Njemačke opere na Rajni u Düsseldorfu, te gostujući u raznim svjetskim opernim kućama i koncertnim dvoranama, surađujući pri tom s brojnim uglednim simfonijskim orkestrima i opernim ansablama (Kanada, Meksiko, Njemačka, Švedska, Izrael, Austrija, Španjolska, Švedska, Italija, Češka, Mađarska, Slovenija, Turska...).

Glazbeni život Hrvatske obilježio je velikim opernim produkcijama umjetničkih akademija zagrebačkog Sveučilišta, višegodišnjom suradnjom sa Simfonijskim orkestrom HRT-a, s kojim je snimio tisuće minuta pretežno hrvatske glazbe, te osnivanjem Simfonijskog puhačkog orkestra Hrvatske vojske. Kao intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, uspio je intenzivirati program i ojačati međunarodnu suradnju, ne zanemarujući pri tom postavljanje domaćeg repertoara. Osobiti uspjeh je postigao premijerama *Tristana i Izolde*, te *Lady Macbeth Mcenskog okruga*, koje je postavio u tom kazalištu kao dirigent. Godine 2013. i 2014. vodio je glazbeni

program Dubrovačkih ljetnih igara, a od 2014. je intendant tog poznatog festivala.

Za svoj skladateljski i dirigentski rad dobio je više međunarodnih i hrvatskih nagrada. Osobito se ističu nagrade *Ernst Vogel*, (1993.), *Janáček* (1993.), Prva nagrada na natječaju za zbarsku skladbu *Tolosa* (1993.), *Slavenski* (2003., 2010., 2013. i 2015.), *Papandopulo* (2006. i 2016.), Nagrada KD Lisinski (2005.), te *Milka Trnina* (2009.). Njegov opus broji osamdeset skladbi, u rasponu od solističke i komorne glazbe do velikih simfonijskih i scenskih formi, koje su sve zaživjele na značajnim festivalima suvremene glazbe (Europamusicale München, Musicora i Le Temps de Soufle Paris, Trieste Prima, Svjetski dani glazbe Manchester 1997., World Saxophone Congress Glasgow, Musikprotokoll, Hörrohr i Erasmus u Grazu, Moskovska jesen, Muzički biennale Zagreb). Djela mu se pojavljuju na brojnim nosačima zvuka (HoneyRock, Orfej, Cantus). Njegov balet *Tramvaj zvan čežnja* otvorio je Svjetske dane glazbe 2005. u Zagrebu. Posebnu čast ukazao mu je grad Wuppertal narudžbom skladbe u povodu smrti barda suvremene glazbe, violončelista Siegfrieda Palma. Tako je nastala skladba *Über glitzernden Kies*, koju je praisvela Gail Gilmore.

Za hrvatsku glazbu važan je i njegov muzikološki i istraživački rad na značajnim djelima hrvatske

simfonijske i operne baštine koje redigira, uređuje, priprema za objavu i prema potrebi rekonstruira. Tako je istražio i uredio prvu hrvatsku operu *Ljubav i zloba* Vatroslava Lisinskog, diptih *Sablásti sa Sunčanim poljima* Blagoja Berse, vratio izvorno ruho *Nikoli Šubiću Zrinjskom* Ivana Zajca, rekonstruirao drugi čin *Sunčanice* Borisa Papandopula, redigirao *Simfoniju* Dore Pejačević, te brojne druge partiture. Kao redoviti profesor Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu predaje dirigiranje, kompoziciju, orkestar i muzičku teoriju.

U sezoni 2016./2017. Mladen Tarbuk je rezidencijalni skladatelj HRT-a pa u tom svojstvu večeras prvi put predstavlja svoje tri skladbe: *Dušo moja*, *Govoren' je Judino* i *Mexicana*.

Skladba ***Dušom moja***, za muški zbor, izvorište nadahnuća nalazi u dalmatinskom tradicijskom izričaju, prije svega muškom klapskom pjevanju. O njezinu nastanku, autor je zapisao: „*Dušo moja* je nastala na nagovor Smiljana Radića, kornista Zagrebačke filharmonije koji se vrlo uspješno bavi i pisanjem pjesama za klape. Kako smo se često znali sretati u našem zajedničkom novozagrebačkom autobusu, tako je pala ideja da se i ja okušam u tom žanru. Smiljan je predložio jednu od svojih netom spjevanih pjesama, a ja sam se bacio na posao, čuvajući neke specifične idiome klapskog pjevanja koji vuku svoje korijene iz gregorijanskog

koral, i istovremeno uvodeći neke tekovine zbornskog pjevanja kao što je dvozorno pjevanje i klizanje tonaliteta. Tako je nastala ova sasvim posebna klapska pisma, koja je čekala petnaest godina u ladici trenutak praizvedbe.“

Skladba ***Govoren' je Judino*** uglazbljuje istoimenu tekst iz zbornika *Vartal* kojega je krajem 16. stoljeća sastavio trogirski pjesnik i sakupljač književnih djela Petar Lucić. Zbornik je 1854. godine u trogirskom benediktinskom samostanu Sv. Nikole pronašao Ivan Kukuljević Sakcinski procijenivši da je riječ mahom o Marulićevim tekstovima i stihovima, no suvremena znanstvena istraživanja ističu kako je autorstvo teško utvrditi jer su tekstovi u zbornik, u velikoj većini, uvršteni bez navođenja autora. U svakom slučaju, Lucićev zbornik smatra se jednim od najbogatijih izvora hrvatskih duhovnih proznih i pjesničkih djela 15. i 16. stoljeća. *Govoren' je Judino* (punog naslova *Govoren' je Judino skalam na obišen' je hodeći*) tekst je nepoznatog autora pisan osmeračkim stihom, oblikovan kao Judin monolog, te se čini kao dio kakvog teksta srednjovjekovnog crkvenog prikazanja Isusove Muke. Pažnju na taj tekst Mladenu Tarbuku skrenuo je član Zbora HRT-a, *basso profondo* Branko Ozretić: „Kad sam doznao da mi valja nešto napisati za zbor, uočio sam da se pružila prava prilika glazbeno uobličiti ovaj fascinantni tekst, te sam pristupio zanimljivom

zadatku oglašbljenja zadnjih Judinih trenutaka prije negoli će se objesiti na vješala. Unutarnju dramu izdajice u kojem prepoznamo i grešnu ljudsku dimenziju sam prikazao muškim zborom *a cappella*, koristeći cijeli niz srednjovjekovnih skladateljskih tehnika uparenih sa suvremenim harmonijskim slogom. Tenori inozne Judin tekst u prvom licu, dok su baritoni i basovi puk koji prati Judu na stratište”, zapisao je maestro Tarbuk.

Spisateljica, pjesnikinja, dramatičarka, izvedbena umjetnica, znanstvenica, sveučilišna profesorica, urednica i prevoditeljica, Sibila Petlevski, autorica je teksta za opsežnu skladbu **Mexicana**. Rezultat je to njezine suradnje s maestrom Tarbukom, budući da joj je upravo on, prije nekoliko godina, želeći napisati skladbu za solo mezzosopran, ženski zbor i orkestar, predložio pisanje odgovarajućeg literarnog predloška. Nastala je *Astečka molitva*, drama nadahnuta drevnom astečkom ritualnom himnom koja na pozadini suprotstavljanja motiva astečke mitologije i novijih, kršćanskih elemenata, razvija prizore unutarnjih borbi jedne žene, koje su simbolično predstavljene kroz Glas žene, Glasove prošlosti i Zbor djevojaka: „*Astečka molitva* je drama posvećena ženama koje traže izlaz iz problema i nalaze ga duboko u sebi.“

Mladen Tarbuk na tekst je odgovorio uglazblje-

njem za mezzosopran i ženski zbor, te osebujan instrumentarij koji čine flauta, truba, trombon i udaraljke: „Na jedan nevjerojatan način se tema kojom se Sibila bavila u ovom spjevu, vizija jedne Meksikanke usred vreve današnjeg velegrada Ciudad de México, u kojoj joj se ukazuju davni narodi i njihovi bogovi, poklopila s mojom stalnom suradnjom s Meksičkim državnim simfonijskim orkestrom, pa sam bio u prilici i sam doživjeti sve ono o čemu je u spjevu riječ. Tomu je osobito doprinio moj posjet glasovitom Antropološkom muzeju i Teotihuacanu. Muzej posjeduje i fascinantnu zbirku izvornih astečkih instrumenata, koja je još više zagolicala moju maštu. Kako je mogao zvučati jedan astečki instrumentalni sastav? Na ovo pitanje sam pokušao dati odgovor koristeći razne pentatonske ljestvice križajući ih na osoben, polipentatonski način.“

Kompleksna partitura dramatično uvodi u ozračje kojim dominira solo mezzosopran, dionice obilježene raznolikim artikulacijama teksta. Pretežno izmjenjivanje dvaju zborova sa solističkim glasom povremeno generira i simultani tijekom zgušnjavajući teksturu i efektno naglašavajući pojedine točke razvoja partiture. *Tonske slike* na koje je podijeljen dramski tekst, u partituri su odvojene kratkim instrumentalnim prijelazima: iz prve u drugu sliku vodi flauta, iz druge u treću ansambl, dok je prijelaz iz treće

u četvrtu, ujedno završnu sliku, svojevrсно pretapanje koje predvodi solo glas. Zaključak konačno sjedinjuje cijeli izvedbeni aparat, solisticu, oba zbora i instrumente.

Reputaciju najvažnijeg skladatelja brazilske umjetničke glazbe 20. stoljeća, **Heitor Villa-Lobos** (1887. – 1959.) zahvaljuje prije svega postignuću stvaranja jedinstvenog stila u kojemu je spajao zapadnoeuropske suvremene skladateljske tehnike s reinterpetacijom idioma brazilske tradicijske glazbe. Iako nije stekao formalno glazbeno obrazovanje, od ranog je djetinjstva bio izložen klasičnoj glazbi. Otac, glazbenik-amater, vodio ga je na pokuse, koncerte i opere, te mu pružio poduku iz violončela, a teta ga je rano upoznala s glazbom Johanna Sebastiana Bacha, prije svega preludijima i fugama iz *Dobro ugodenog klavira*. Ipak, više od klasične glazbe privlačilo ga je ono što se moglo čuti na ulicama njegova rodnog Rio de Janeira, što će ostaviti trajni utjecaj na njegovo stvaralaštvo. Nakon smrti oca, 1899., uronio je u svijet tamošnje urbane glazbe, i sam svirajući gitaru na ulicama Rija te zarađujući kao violončelist u kazalištima, hotelima i kinima gdje je upoznao neke od najpoznatijih protagonista brazilske popularne glazbe s prijelaza stoljeća. Niz putovanja koje je poduzimao od 1905. do

1913. u sjeverne i sjeveroistočne dijelove Brazila, Amazoniju, te središnji i južni Brazil zacijelo su također utjecali na njegov umjetnički izričaj; iako nije dokumentirano da se tada bavio istraživanjem tradicijske glazbe, godinama poslije je priznao da je, kao Brazilac, svakako tražio svoj glazbeni identitet. Do 1917. napisao je više od 100 skladbi, a nakon prvog koncerta u cijelosti posvećenog njegovoj glazbi, 13. studenoga 1915., postao je poznat kao *enfant terrible* nove brazilske umjetničke glazbe, i to prije svega zahvaljujući negativnim kritikama. Sljedeće izvedbe njegovih djela, kojima je izazivao dotadašnje standarde, učvrstile su njegov status kontroverzne i protuinstitucionalne osobnosti što mu je pribavilo i poziv za sudjelovanje na *Tjednu moderne umjetnosti* u São Paulu u veljači 1922. godine.

Uz brojne književnike, umjetnike i intelektualce, Villa-Lobos je u São Paulo stigao kao predstavnik moderne brazilske glazbe, priredivši izvedbe nekoliko svojih komornih djela; **Kvartet za harfu, čelestu, flautu i alt saksofon sa ženskim glasovima** zaključio je *Tjedan moderne umjetnosti*. Trostavačni Kvartet nastao je 1921. pod naslovom *Quarteto simbólico - Impressões da vida mundana*, nadahnut brazilskim gradskim životom. Neobičan izbor instrumenata koji se kombiniraju i stapaju na razne načine te ispituju svoje zvučne granice,

Zbor HRT-a

Soprani

Monika Cerovčec, Ivana Garaj Korpar, Amela Jančić Priganica, Mayumi Kamei, Sunčica Novačić, Svetania Perić, Daniela Perosa, Marija Renčar Horvat, Danijela Stanišak, Manuela Usmiani

Altovi

Barbara Anočić, Martina Borse, Suzana Češnjaj, Dragana Ištvančić, Martina Kapitan Bregović, Tereza Gabrić, Biljana Keserić Koščal, Loredana Medan, Gordana Šeb, Nikolina Virgej Pintar

Tenori

Ranko Belić, Andro Bojanić, Milan Brajković, Hrvoje Ivkošić, Milivoj Juras, Marin Kopilović, Damir Mujadžić, Želimir Panić, Veton Marevci

Basovi

Petar Cindrić, Dinko Domjanović, Vjekoslav Hudeček, Mladen Klepo, Milan Mišo Kravar, Tomislav Meštrić, Branko Ozretić, Marko Pletikosa, Miroslav Živković